

EL DEBAT DINS L'INDEPENDENTISME

Una defensa del conflicte com a motor de canvi

Notes per al debat estratègic

Mireia Vehí



Diputades de la CUP en una roda de premsa. Il·lustració: César Cromit

La proposta de participar del dossier IDEES és important per a contribuir a fer un debat públic sobre quina ha de ser l'estratègia en els propers temps del moviment independentista. En aquest article s'hi anoten algunes reflexions -sempre col·lectives, com totes les idees elaborades sobre la realitat- per a contribuir al debat des de la perspectiva de l'esquerra independentista. La situació és complicada i el COVID ha capgirat totes les expectatives de futur, però també ha evidenciat l'imperiosa necessitat de disposar de totes les sobiraniaes per a poder defensar la vida de les comunitats davant de la incertesa i la crisi econòmica.

Aprenentatges sobre poder i repressió: la vigència de la tesi del conflicte

L'1 d'octubre i les vagues del 3 d'octubre i del 8 de novembre van ser un exercici de desobediència civil i institucional sense precedents al sud d'Europa en les darreres dècades, però no va poder ser una fita democràtica legítima a ulls de la comunitat

internacional. Des de l'octubre del 2017 un dels debats que han quedat pendents ha sigut el de la presa de poder, assumint que no hi ha cap voluntat per part del govern espanyol –o més aviat de l'aparell d'estat espanyol– de resoldre el conflicte democràticament.

Ara bé, i en especial en temps de COVID-19, les reivindicacions que incorporava, votar el futur polític de Catalunya en un referèndum i poder desenvolupar un procés constituent, continuen vigents. És a dir, que es perdés una batalla material amb l'aparell d'estat espanyol no implica que les demandes polítiques del moment no tinguin sentit avui. A més, l'1 d'octubre va ser una victòria no només en termes simbòlics, sinó sobretot en clau de batalla cultural. Que un estat hagi de desplegar la violència institucional d'aquells dies, i que malgrat això més de dos milions de persones es mantinguessin al carrer defensant les urnes, i que 3 anys després, amb presó, exili i peregrinacions de tot tipus a jutjats i presidis, un cop surt la sentència que condemna als representants institucionals i cívics de l'independentisme, es respongui amb una setmana de mobilitzacions de tot tipus i arrossegant altre cop a la gent al carrer, és d'una fortalesa política i de moviment que només s'explica per mitjà d'haver guanyat molt terreny simbòlic, cultural, i d'afectes. Per tant, el moviment es va enfortir, diversificar i potenciar durant l'octubre del 2017 i durant la tardor de 2019 –i l'independentisme electoralment, malgrat les males gestions, no baixa– i això, ens ha d'ubicar en una posició de força malgrat l'atzucac institucional al que ens ha abocat l'estat i els darrers tres anys de "govern efectiu".

No obstant això, i la potencialitat del moviment, el dilema continua sobre la taula i té a veure amb el poder. Quins límits té l'accés a la sobirania [1], entesa com la capacitat de governar les institucions catalanes en la seva totalitat pel que fa a les decisions polítiques que afecten a la ciutadania, al territori, a l'economia i a la distribució dels recursos i la riquesa?

Per una banda, és obvi que els límits de l'estat i la Unió Europea fan inimaginable un escenari de transició del poder democràtic, així com una presa del poder d'un moment concret i limitat en el temps. En primer lloc, perquè la via parlamentària al Congrés espanyol –que podria permetre la negociació d'un referèndum i fins i tot la via política desplegada a través de la negociació [2]– no té fruits ni a curt ni sembla que a mig termini; de fet, podem afirmar que les institucions estatals i europees no tenen la voluntat de cedir sinó és per força major o per col·lapse. En segon lloc, perquè el poder no és un objecte que pugui agafar-se i automàticament canvien les relacions institucionals i estructurals, tampoc és semblant a les imatges que evocuen decisions úniques de personatges obscurs tancats en sales que decideixen el futur de les societats. El poder polític i econòmic es cristalitza amb un entramat d'institucions, burocràcia, legislació, actors econòmics, lobbys i persones que ocupen els espais de decisió i que despleguen els seus interessos amb una perspectiva conservadora, és a dir, de manteniment de l'status quo. És interessant la definició d'aparell d'estat espanyol que vàrem treballar a l'informe del Minotaure del 78, en el que es caracteritzava l'entramat de poder espanyol com aquell format per la monarquia, l'Ibex 35, el govern, les altes judicatures, els àmbits de decisió política de forces i cossos de seguretat, l'exèrcit, determinats mitjans de comunicació i fins i tot l'extrema dreta [3].

L'estat espanyol, format per la monarquia, l'Ibex 35, l'exèrcit i fins i tot l'extrema dreta, pretén mantenir l'*status quo*; si el veu perillar, farà ús de la repressió en múltiples versions

I, per altra banda, el segon topall és la repressió: l'estat ha demostrat que qualsevol iniciativa popular i col·lectiva que faci perillar el manteniment de l'*status quo* serà contestada amb repressió en les seves múltiples versions -judicial, presó, violència institucional, policial, etc-. Aquest límit no és nou, i de fet s'emmarca en la tradició política i jurídica de repressió a l'independentisme, i de persecució de la dissidència política i la llibertat d'expressió a l'estat espanyol; la llei de seguretat ciutadana, la persecució de músics per injúries a la corona, o la modificació del codi penal de l'any 2015 amb conseqüències en relació a la persecució de la llibertat d'expressió. L'estat posa un límit no només democràtic -de bloqueig polític del conflicte-, sinó d'amenaça permanent a l'acció política independentista amb uns costos altíssims personals, orgànics i institucionals.

Si els límits són tant evidents, quin sentit té el projecte independentista i quins elements hem après del darrer cicle?

Per una banda el projecte independentista i la perspectiva d'una forma estat que detenti la sobirania és, amb totes les mancances democràtiques i històriques que té com a institució moderna, una de les vies per a poder decidir sobre els aspectes fonamentals de la vida de les persones -des del territori al control democràtic dels mercats o dels preus- i de poder fer front a les polítiques austericides de la Unió Europea. En plena pandèmia del COVID, la necessitat de poder fer política a favor de la gent ha topat amb els condicionaments de la UE a la injecció de diners, la negativa del govern espanyol a utilitzar l'estat d'alarma per al control democràtic de l'economia, o la subcontractació de Ferrovial per part del govern català contribuint a tenir una sanitat gestionada per empreses que no tenen com a principal objectiu garantir el dret a la salut. El projecte independentista té més sentit que mai, si es construeix en la lògica de recuperar totes les sobiraniaes, i posar al servei de la gent i no de les elits, els recursos. Si tornem al cicle de l'octubre del 2017, el paper que van fer empreses com Caixa Bank o institucions com la monarquia en aquelles setmanes, fan evident que la proposta política independentista qüestiona la disposició del poder a l'aparell d'estat, essent de facto, un dard a les oligarquies econòmiques i polítiques que se serveixen de la forma estat a Espanya per a mantenir-se al poder [4].

En segon lloc, la situació de col·lapse que es va generar a Catalunya entre l'1 i el 5 d'octubre del 2017, va suposar un embat popular a l'estat espanyol -i, per tant, a l'entramat complex de poder que definíem abans-. En aquest sentit, tot i que la desobediència civil massiva és una estratègia que està tenint molts costos repressius -no només durant l'octubre del 2017-, té la capacitat de fer un cop de força a l'entramat institucional i empresarial del poder. I ens podem fixar en l'1 d'octubre; en les accions de desobediència civil massiva de resposta a les sentències forcen, malgrat que els resultats han sigut inexistents, la taula de diàleg amb l'estat; o en altres moviments de desobediència com els insubmisos al servei militar obligatori o les mobilitzacions i accions feministes de la dècada

dels 70 per aconseguir drets sexuals i reproductius per les dones.

En tercer lloc, assumir que els costos repressius són molt alts [5], i que actualment tenen conseqüències personals i col·lectives, però també institucionals és un principi de realisme -el govern de la Generalitat i el Parlament tenen molt poc marge de maniobra, i el Tribunal Constitucional fa un paper de cambra legislativa que merma sistemàticament els gestos i accions de les institucions catalanes-. No obstant això, la repressió no s'atura si hi ha inacció política, és a dir, durant els darrers tres anys la violència política per via judicial que ha desplegat l'aparell d'estat espanyol ha seguit com una maquinària imparable. En aquest sentit, l'estratègia de parar la repressió baixant el nivell de conflicte institucional i popular no funciona, i sembla que les altes magistratures de l'estat - independentitzades del govern de torn - estiguin disposades a aplicar doctrina judicial de venjança. Per tant, si la repressió és la resposta de l'estat a l'acció política, la via per aturar-la haurà de treballar per retornar la qüestió al nucli del conflicte - l'exercici del dret a l'autodeterminació - i treballar per a dur-lo a terme.

Si bé treballar en clau independentista té una vigència clara en termes transformadors, la situació actual, amb la limitació evident de la sobirania, i amb el binomni legalitat - legitimitat decantat per la primera per mitjà de la repressió en totes les seves formes, quina resposta pot donar-se en termes col·lectius?

O bé deixem estar qualsevol aspiració sobirana - i per tant de decisió sobre aspectes fonamentals de les nostres vides en col·lectiu en un context d'incertesa pel COVID 19, i de crisi econòmica en una societat que encara no s'ha recuperat de la crisi del 2008 -, o bé adoptem la tesi del conflicte com a element motor de canvi.

Aquesta tesi té almenys tres elements a tenir en compte. El primer és que el conflicte com a motor de canvi requereix, actualment a la societat catalana, d'iniciatives col·lectives de desobediència civil i també institucional, i que degut a la situació de bloqueig institucional afegit, la part popular i de desobediència civil massiva adquireix molta importància alhora de poder tirar endavant mesures institucionals i públiques que suposin canvis materials concrets.

En segon és que cal assegurar-se que no s'arriba a una dinàmica eterna i enquistada de conflicte - repressió que impedeixi no només guanyar sobirania sinó que suposi un desgast enorme per als lideratges i el moviment. Per això és important que el moviment sigui horitzontal, plural, i que pensi en com anar més enllà del Principat, tant amb el marc dels Països Catalans com amb aliances internacionals i a la resta de l'estat en les accions mobilitzadores.

I en tercer lloc, la dualitat que sembla irreconciliable i que Jordi Muñoz assenyala a la seva publicació *Principi de realitat* [6]: ni la proposta més conservadora de l'independentisme seria assumible per la part més progressista del PSOE, ni la proposta més atrevida del PSOE seria assumida per a l'independentisme més conservador. Això ens porta a un cul de sac, ja que cal augmentar la pressió per a que l'estat respongui a les demandes democràtiques, i alhora ens cal ser més i transmetre a la gent que el projecte

independentista és una opció democràtica que aporta felicitat i benestar. En números del principat ens caldria passar del 50% de persones que es declaren independentistes per a interpel·lar al 80% que està a favor del referèndum d'autodeterminació. Per tant, la dinàmica del conflicte ha de poder explicar que la transformació suposa una millora col·lectiva, i que els límits constitucionals que imposa l'estat i els tractats de la UE suposen un greuge col·lectiu superior al risc repressiu que valdria aconseguir la sobirania.

S'ha de desplegar el conflicte amb "litigis estratègics", és a dir, desobediències basades en la idea de la defensa de drets fonamentals i en la consecució de precedents polítics que generen adhesions al projecte polític. El moviment independentista suposa guanyar drets, i si cal generarà respostes de confrontació amb les magistratures de l'estat

Per això s'ha de desplegar el conflicte en àmbits que permetin explicar projecte, en allò que en la pràctica del dret contrahegemònic i de defensa dels drets humans es diuen "litigis estratègics", és a dir, confrontacions, desobediències i altres pràctiques basades en la idea de la defensa de drets fonamentals, i que porten a la consecució de precedents polítics que suposen canvis i generen adhesions al projecte polític. La votació de la llei de regulació de lloguers per part de tot l'independentisme i el sobiranisme - enfront de l'unionisme que s'hi va oposar - i la possible anul·lació del Tribunal Constitucional, pot ser un embat que envii un missatge molt clar a la ciutadania: l'independentisme suposa guanyar drets, i si cal generarà respostes institucionals i populars de confrontació amb les altres magistratures de l'estat per a millorar l'accés a l'habitatge. En aquesta línia és interessant també l'acte de desobediència com el que fa Carola Rackete quan recull a unes 50 persones a alta mar que intentaven arribar a les costes de Líbia i tracta de portar-los a un port segur a Itàlia, davant de la negativa del govern italià i després de dues setmanes a alta mar atraca el vaixell sense permís a Lampedusa, és detinguda, posteriorment absoluta i posada en llibertat per una sentència judicial que posa per davant el deure de salvar vides que la negativa del govern italià. En aquest cas concret, Rackete aconsegueix l'absolució generant suport popular pel gest basat en el deure moral, tot i que no legal, de salvar vides generant una referència de canvi de criteri en el marc de la dura política migratòria europea.

Llocs comuns

És evident que un procés d'alliberament nacional que assumeix la disputa per la sobirania no només a dos estats sinó també a la Unió Europea, necessita d'un front com més ampli possible. Ara bé, també és cert que la unitat com a mantra buit de contingut - exemplificat als nombrosos intents de fer llistes úniques i altres martingales que normalment afavoreixen als partits d'ordre - no ha sigut un element positiu per a guanyar majories. Una altra cosa és l'aposta per a objectius comuns i punts de trobada estratègics, imprescindibles, per a poder explicar l'independentisme com un projecte de futur.

Ser més

Una de les claus que expliquen la capacitat política i colectiva de l'independentisme és la quantitat d'adhesions que ha generat en el cicle dels darrers deu anys. I malgrat que es manté en les comptes electorals sense baixar excessivament, cal que es treballi per a ser cada vegada més gent. Per una banda perquè la lògica ha de poder ser la de desobediència civil: que hi hagi tanta gent que no obeeixi, que el poder hagi de canviar d'estratègia perquè la repressió ja no funciona per aturar el moviment o l'adhesió a aquest. I per altra banda perquè cal poder guanyar a les urnes, siguin via referendària o anar pujant suports via electoral.

Un projecte per a totes les persones que viuen a Catalunya i als Països Catalans

L'independentisme ha de ser un projecte polític transformador, democràtic i que es dirigeixi a la totalitat de la població [7]. Els Països Catalans no estan sent un oasi sense extrema dreta, i els darrers resultats municipals a Perpinyà amb la victòria del FN o la incògnita de si VOX entrarà al Parlament de Catalunya a les properes eleccions ho demostren. Un dels llocs comuns per a un full de ruta compartit ha de ser meridianament clar amb el rebuig a propostes que fonamentin la construcció nacional en paràmetres racistes, relacionats amb raons d'origen, color de pell o altres premisses que desplacin la idea de la construcció política, lliure i diversa - i òbviament històrica - del poble.

Un projecte democràtic i per força desobedient

Per ser més, i per a treballar per a totes les persones, s'ha de construir un projecte emmarcat en la tradició democràtica i republicana, que tingui com a base el respecte als drets civils i polítics, i que aposti per a la utilització d'un mecanisme democràtic com element fonamental per a dirimir el suport popular al projecte. A diferència de l'estat espanyol, que explica el seu moment fundacional de l'etapa democràtica amb els pactes de la Moncloa de l'any 1978, realitzats amb el que es va anomenar *soroll de sabres* fent referència a la por i l'amenaça dels militars de tornar-se a aixecar per a restaurar la dictadura, el projecte independentista ha de plantejar un moment fundacional democràtic, basat en la legitimitat popular com a pedra angular de la nova proposta de governança política, impregnada d'una concepció dinàmica dels marcs legislatius - i no rígida com l'ús actual que es fa de la Constitució Espanyola per part d'aquells espais polítics que neguen el dret a l'autodeterminació -.

El referèndum, o qualsevol altra proposta democràtica que permeti a les catalanes decidir el seu futur, ha de ser la pedra angular d'un full de ruta compartit que contempli la desobediència civil i l'autotutela de drets com a eines per assolir el canvi polític.

L'amnistia

Tal com hem exposat anteriorment, els costos repressius s'emmarquen en la tradició política i jurídica de repressió a l'independentisme i de persecució de la dissidència política i la llibertat d'expressió.

De fet, el catedràtic de dret penal Nicolás García Rivas exposa a l'article *Injusta condena por sedición: un delito anacrónico y derogable* [8] la trajectòria política i penal del concepte de sedició a l'estat espanyol. És un delictes que neix de la mà de la creació de l'estat modern i vinculat al de rebel·lió, i que ha estat històricament lligat al control de l'ordre públic, a l'exèrcit i a la monarquia. Tant evident és la connexió entre la sedició i control de l'ordre i l'espai públic, que l'any 1959 amb la modificació de l'article 222 del Codi Penal es parla de l'aplicació del delictes de sedició a les vagues obreres. El delictes de sedició, és una construcció teòrica orientada al manteniment de l'estatus quo, i arriba fins als nostres dies - evidentment modificat - sent la pedra angular de la sentència de condemna del judici del procés.

La proposta de modificació del codi penal que hi ha actualment sobre la taula per a respondre a la repressió eliminant el delictes de sedició del codi penal espanyol sense reconeixement del dret a l'autodeterminació, no resol el nucli de la qüestió. Primer perquè eliminar el delictes només afectaria a algunes de les persones perseguides però no a totes les represaliades. I segon perquè acabar amb la sedició, tot i que és una tasca pendent per a qui vulgui millorar democràticament el dret penal de l'estat, sense el reconeixement al dret col·lectiu de l'autodeterminació, deixaria igualment la porta oberta a que es continués reprimint l'independentisme des de qualsevol altre instrument penal.

Des d'aquesta perspectiva, es fa difícil pensar en aturar la repressió amb un pacte polític, o fins i tot en baixar la intensitat del conflicte - la inacció política - per a dissuadir-la, ja que la raó que aquesta s'activi és precisament la potencialitat transformadora de l'independentisme [9]. Per tant, la demanda política que ha d'agrupar l'independentisme i el màxim d'agents i forces polítiques sobiranistes i amb voluntat de resolució democràtica ha de ser la de l'amnistia.

El poble com a subjecte

La idea de poble, és a dir, de la construcció política d'una subjectivitat comú i d'un futur compartit, és una oportunitat per a construir majories.

El poble, el subjecte col·lectiu i popular com a base del projecte de futur, té la dimensió de la subjectivitat - reconèixer-se com a part de quelcom comú -, i la dimensió de la sobirania en la que el poder constituent és la gent. Aquesta idea de poder constituent va ser una de les idees força de la proposta de procés constituent que la CUP va llançar a la campanya del 2015, i que va acabar en una comissió parlamentària a la que el TC li va suspendre el text de conclusions, i suposa un canvi de paradigma a la tradició jurídica de l'estat espanyol. Modificar, on rau de facto i no en termes formals, la capacitat de decidir sobre el

marc legislatiu i institucional és plantejar un projecte polític transformador en la mesura en la que és la gent, el poble, qui guarda la sobirania i no qui pateix els excessos de les elits emparades amb la Constitució i altres textos legislatius.

L'1 d'octubre va ser un moment clau per aquesta idea del poble com a subjecte, ja que els dos milions i mig de persones que van sortir a votar i a defensar les urnes, ho van fer des d'una lògica col·lectiva de defensa de drets en front d'un estat demofòbic, més enllà de si volien que sortís que sí o que no al referèndum, i es van veure reconegudes en una subjectivitat col·lectiva de confrontació amb l'estat perquè entenien que s'estava excedint en les seves actuacions.

L'1 d'octubre va ser una defensa col·lectiva de drets en front d'un estat demofòbic. Més enllà de ser partidaris o no de la independència, el poble va representar una subjectivitat de confrontació amb l'estat

Aquesta idea de poble com a comunitat subjectiva i base de l'acció política es pot construir de diverses maneres, i fonamentalment n'hi ha dues que haurien de ser claus. Per una banda els embats col·lectius, democràtics i populars que s'han donat en el marc del referèndum, de resposta a les sentències o vinculades a les convocatòries del Tsunami democràtic. Per altra banda, el compromís de les institucions dels Països Catalans de tenir una política determinada de construcció - material i simbòlica - d'institucions i polítiques públiques - lingüístiques, educatives i culturals però també econòmiques i materials -, que puguin fabricar respostes a les qüestions prioritàries per a la ciutadania. En aquest segon àmbit, l'Albert Noguera al mateix dossier IDEES exposa una proposta molt interessant de legalitat i d'institucionalitat republicana que encaixa totalment en el present anàlisi [10].

Embats immediats i horitzó Països Catalans 2030

I dels llocs comuns al projecte independentista i d'esquerres, que té el repte d'esdevenir una alternativa viable a l'actual crisi econòmica i política - tant pel COVID i les conseqüències econòmiques, com pel paper del darrer govern al Principat, així com per la situació de bloqueig de l'estat a qualsevol solució democràtica -.

És imprescindible tenir un horitzó estratègic que sigui la referència política a mig plaç, però tant urgent com l'horitzó són les propostes polítiques immediates per a respondre a la crisi actual, formulant una mena de dialèctica tàctico-estratègica alhora que immediata - processual.

1. Repartició de la riquesa

La situació actual requereix, inevitablement, de mesures fiscals i econòmiques de repartició de la riquesa que puguin començar a formular-se amb una idea de pla de xoc immediat, però que assentin les bases per a cristal·litzar polítiques públiques a mig termini basades en la repartició de la riquesa i que vagin més enllà de mesures pal·liatives en format clàssic d'ajudes i subvencions.

La fiscalitat és una batalla imprescindible a lliurar institucionalment, i una eina que pot ser redistribuidora de riquesa no només amb el paràmetre econòmic, sinó també territorial i ecològic, i ens permeti crear una fiscalitat verda i territorial per a fomentar la repoblació i evitar la desertització demogràfica, econòmica i productiva del territori.

2. Comú, públic i democràtic

La crisi del COVID ha posat de manifest que els serveis públics com la sanitat són imprescindibles per a la supervivència col·lectiva, i que com més privatitzats estan menys funcionen. Però no només han esclatat els hospitals o les residències, sinó que l'economia ha esdevingut un terreny on el sentit comú ha portat a l'evidència que calen mecanismes democràtics per a gestionar-la, ja que el mercat com a única governança de l'economia obvia, literalment, la vida.

Des de grans empreses que han hagut de tancar forçades pel govern espanyol i no pel sentit comú, al negoci de les farmacèutiques privades amb la vacuna al virus, passant pels fons d'inversió i els beneficis milionaris amb l'habitatge en un moment d'alta vulnerabilitat col·lectiva.

La lluita pels serveis públics, el plantejament de control públic de determinats nínxols de mercat que actualment només es regeixen per l'interès privat, i l'accés universal a mercaderies com l'habitatge, evidencia que el concepte de comú entès com a col·lectiu, universal i distribuït esdevingui un imperatiu ètic i polític. Així mateix, les institucions econòmiques cooperatives, basades en la creació i distribució de la riquesa col·lectiva, i autocentrades al territori, són la llavor que ens ha de permetre imaginar comunitats amb índex de benestar acceptables.

3. Municipalisme com a bastió de drets

El municipalisme, bastió històric dels canvis progressistes i del republicanisme, ha sigut la pedra angular del projecte polític de la CUP des de la seva creació, i tot i que sovint la gestió del dia a dia i les dificultats en matèria de finançament impedeixen dur a terme projectes transformadors, ha de continuar sent l'eix del desplegament territorial del projecte polític.

Tot i les dificultats financeres, els municipis han de continuar sent l'eix del desplegament territorial del moviment independentista. Han de ser el centre del projecte de present i de futur, ja que és la via que garantirà drets com l'habitatge o l'energia

Treballar des dels municipis amb perspectiva combinada amb el moviment popular i la construcció d'institucionalitat alternativa és, segurament, la via que ens assegurarà garantir drets com l'habitatge o l'energia. I com que els municipis són les estructures institucionals més properes a la ciutadania, són fonamentals en la garantia de drets per la lògica de subsidiarietat -per proximitat-, permeten dinàmiques de democràtica directa i participativa, i poden pensar l'ordenació del territori amb mirada transformadora, han de ser el centre del projecte de present i de futur. A mig termini, cal pensar el municipalisme a partir de projectes de desenvolupament local que pensin el municipi i el territori com un tot integral i escalable: l'economia local amb premisses socials, solidàries i cooperatives; les relacions socials i comunitàries; les cadenes de distribució de la producció local; els recursos comuns -i les institucions pensades en la lògica del comú de tota índole-; i les institucions públiques enxarxades en una planificació territorial que pensi el desenvolupament local del territori i les comunitats des d'una lògica redistributiva, d'igualtat i solidària.

Treballar des dels municipis amb perspectiva combinada amb el moviment popular i la construcció d'institucionalitat alternativa és, segurament, la via que ens assegurarà garantir drets com l'habitatge o l'energia. I com que els municipis són les estructures institucionals més properes a la ciutadania, són fonamentals en la garantia de drets per la lògica de subsidiarietat -per proximitat-, permeten dinàmiques de democràtica directa i participativa, i poden pensar l'ordenació del territori amb mirada transformadora, han de ser el centre del projecte de present i de futur. A mig termini, cal pensar el municipalisme a partir de projectes de desenvolupament local que pensin el municipi i el territori com un tot integral i escalable: l'economia local amb premisses socials, solidàries i cooperatives; les relacions socials i comunitàries; les cadenes de distribució de la producció local; els recursos comuns -i les institucions pensades en la lògica del comú de tota índole-; i les institucions públiques enxarxades en una planificació territorial que pensi el desenvolupament local del territori i les comunitats des d'una lògica redistributiva, d'igualtat i solidària.

4. Per a totes, per al futur

El COVID també ha exagerat dos vectors de col·lapse: els límits del model d'organització patriarcal i d'estat del benestar precari i de model familiar, i els límits ecològics del model productiu i econòmic extractiu.

El confinament i el futur incert de les escoles i les residències als propers temps mentre no hi hagi una solució al virus, posen de manifest que la vida i la cura són a elements

fonamentals per a la supervivència col·lectiva, però que l'actual model no les garanteix. Ni les famílies ni les dones poden sostenir tota la cura que requereixen les persones dependents sense suport institucional –residències públiques i de qualitat, canguratsges i conciliacions reals– ni és viable que sigui una qüestió que recaigui majoritàriament en les dones.

En la conjuntura actual no és possible un projecte polític que obviï la importància de posar per davant la supervivència material de les comunitats als beneficis d'empreses concretes. I pel que fa als límits ecològics del model productiu i dels territoris, és obvi que el canvi climàtic és una realitat i que calen mesures dràstiques que modifiquin les estructures econòmiques i d'explotació. A més, si les fonts de riquesa de les comunitats estan exclusivament basades en el monopolis de l'habitatge i el turisme concentrats a les ciutats i centrifuguen les dinàmiques econòmiques pròpies dels territoris, no permeten pensar en un model econòmic, ecològic i productiu que sostingui les comunitats a mig termini.

5. Legitimitat, autotutela de drets i autodeterminació

El dret a l'autodeterminació és òbviament un dels pals de paller del projecte independentista en termes nacionals, però també per la profunda la convicció democràtica que la voluntat popular i la legitimitat col·lectiva han de ser pilars fundacionals del nou país de països que volem construir. La sobirania nacional ha de ser l'expressió que parli d'institucions democràtiques, de governança basada en la participació popular, i de la cabuda de dinàmiques col·lectives d'autotutela de drets basades, si és precís, en la desobediència.

La desobediència civil, i la capacitat de la gent d'organitzar-se per a generar canvis polítics, són eines imprescindibles per a la salut democràtica de les societats, ja que reforcen una dinàmica de control popular dels governs i una democràcia basada en la vida de la societat civil.

REFERÈNCIES

- 1 — És interessant la proposta de treball sobre sobiranes en l'àmbit local que es fa a Sobiranes. Una proposta contra el capitalisme. Espai Fàbrica. Consultable [aquí](#).
- 2 — Xavier Domènech al llibre *Un haz de naciones. El Estado y la plurinacionalidad en España (1830-2017)* Edicions Península (2020) fa una exposició ben documentada dels nombrosos intents del catalanisme polític d'aconseguir més quotes d'autogovern, especialment al Principat i al País Valencià. Són especialment interessants els capítols on exposa els debats consitucionals tant a la segona república com al 78 de com encaixar la qüestió de les nacions sense estat, així com la voluntat expressa d'esquarterar les realitats nacionals, i en concret els Països Catalans, en la configuració de la llei de les autonomies.
- 3 — Salellas, Bernat, Vehí (2017) *El Minotaure del 78. Informe sobre la violència institucional de l'estat espanyol contra el procés d'autodeterminació de Catalunya 2015-2017*. Consultable [aquí](#).

- 4 — El treball elaborat per Ruben Yuste Ibex 35. Una història herètica del poder en Espanya (Capitán Swing) fa un exercici de recollida de les relacions entre les elits franquistes i les elits econòmiques ja en període democràtic, el paper del PSOE en la construcció de l'Espanya contemporània i la connexió entre aparell d'estat, capitals econòmics i elits, interessos empresarials, portes giratòries entre la política i l'empresa privada, privatitzacions i fils que arriben fins al franquisme.
- 5 — Salellas, Bernat, Vehí (2017) El Minotaure del 78. Informe sobre la violència institucional de l'estat espanyol contra el procés d'autodeterminació de Catalunya 2015-2017. Consultable [aquí](#).
- 6 — Jordi Muñoz, Principi de realitat. Una proposta per a l'endemà del procés. Avenç edicions. Barcelona. 2020.
- 7 — Sembla una obvietat, però sovint la construcció política del llenguatge independentista i catalanista ha interpel·lat només a una part de la població que s'identificava subjectivament amb l'independentisme. I aquest element, a part de ser una debilitat evident - si vols un projecte polític per a guanyar cal que intentis seduir al màxim de persones -, genera un buit que pot ser tergiversat i convertir-se amb una amenaça per al futur de la proposta política independentista.
- 8 — Consultable [aquí](#).
- 9 — I és que després de tres anys llargs de govern efectiu sense resultats concrets a Catalunya, la persecució política de l'independentisme ha seguit activa. Un bon exemple n'és la investigació de la Fiscalia anticorrupció a la CUP per la campanya del referèndum més de quasi tres anys després, o la petició de la Fiscalia al Tribunal Suprem per oposar-se al tercer grau d'alguns dels presos independentistes. En aquesta darrera s'ha mantingut el relat del dret penal de l'enemic anant un pas més enllà, no se'ls deixa sortir no perquè hagin tingut un comportament negatiu, sinó perquè no reconeixen el delicte i, per tant, no combreguen amb l'esperit constitucional.
- 10 — Noguera, Albert. Canviar de paradigma per sortir de l'atzucac. Una estratègia per a un nou cicle de l'independentisme. Dossier IDEES. 2020. Consultable [aquí](#).

**Mireia Vehí**

Mireia Vehí és sociòloga, activista i política en actiu. És llicenciada en Sociologia per la Universitat de Granada i té un postgrau en Societats Africanes i Desenvolupament per la Universitat Pompeu Fabra. Actualment, cursa un Màster en Estudis de dones, gènere i ciutadania al Instituto Interuniversitario de Estudios de Mujeres y Género, formació que compagina amb la primera línia política: des de desembre de 2019 ocupa un escó al Congrés dels Diputats per la CUP-PR després de presentar-se a les eleccions espanyoles com a cap de llista per Barcelona. També ha sigut diputada de la CUP al Parlament de Catalunya durant els anys 2016 i 2017.